

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Demian Tudor

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 5000 lei.

FONDUL DE EDITURĂ

În recenta adunare generală a Asociației Clerului „Andrei Șaguna”, Secția Arad, s'a pus în discuție, între altele, și problema înființării unei edituri, în cadrul căreia să se tipărească cărți religioase pentru popor și cler. Desigur că problema înființării unei atari edituri nu este ceva nou. Dimpotrivă, constituie unul din vechile deziderate ale conducerii noastre eparhiale și ale clerului din eparhia Aradului, chiar dacă acest deziderat n'a fost întotdeauna formulat și cuprins în întrunirile noastre preoțești.

Vremurile atât de frământate de azi, când o lume întreagă își caută echilibrul unei noi vieți, pun într'o nouă lumină și acest vechi deziderat eparhial. În deosebi în urma noului spirit democratic introdus și la conducerea Țării noastre, el apare într'o formă și mai acută decât până aci.

Este în deobște cunoscut că prin noile legiuri ale Statului, s'a dat libertate deplină tuturor sectelor și asociațiilor religioase — libertate pe care, de altfel, noi n'am înțeles-o niciodată îngrădită de asprimea unor legi, sau de forța publică a jandarmului de sat. În urma acestei libertăți, toate sectele și asociațiile religioase dela noi au început o intensă propagandă, nu numai pentru întărirea rândurilor lor, ci și pentru dobândirea de noi aderenți, recrutați de obicei din sânul bisericii noastre strămoșești. Între mijloacele folosite în acest scop, se bucură de o deosebită atenție colportajul făcut cu diferite reviste și broșuri religioase, în cuprinsul cărora ele își înfățișează ideile și învățăturile care constituiesc mărturisirea de credință a lor. Nu intrăm în dispută cu aceste învățături. Vrem numai să relevăm că parohiile noastre au început să fie din nou asaltate de alte și alte broșuri de propagandă religioasă, cari caută să sdruncine unitatea de credință a celor ce ne aparțin.

În fața acestei propagande desfășurată cu

deosebită intensitate, desigur că ne întrebăm: prin ce mijloace vom întări conștiința credincioșilor noștri, pentru ca nu cumva să decadă din lumina dreptei credințe pe care o mărturisesc? Pe ce căi legale și în duh creștinesc vom putea lucra, cu real folos, pentru mântuirea lor deplină, în baia de credință pe care noi înșine o propovăduim, cu convingerea fermă că ea constituie tezaurul nemincinos al adevăratei revelațiuni făcută lumii prin Mântuitorul Hristos și sfinții Săi Apostoli?

Desigur că mijloacele sunt multiple și variate, după natura problemelor cari frământă viața parohiilor noastre. În direcția relevată însă mai sus, colportajul bisericesc cu foi și cărți religioase scrise anume pentru popor, are un rol hotărâtor. În eparhia noastră avem foaia religioasă pentru popor, care își împlinește cu deosebită râvnă chemarea ei. N'avem însă cărți religioase scrise anume pe înțelesul celor de jos, așa cum au alte eparhii. E adevărat că în trecutul apropiat am avut aci la Arad „Biblioteca creștinului ortodox”, în cadrul căreia s'au tipărit peste 100 broșuri de propagandă și de lămurire a dreptei credințe. Aceste broșuri însă sunt în mare parte epuizate azi și multe din ele nu mai corespund spiritului vremilor de acum. Trebuesc alte cărți în cari să se lămurască învățăturile atacate, trebuesc noi broșuri în care să se întărească alte principii, care până aci n'au trebuit să fie lămurite atât de mult ca și azi.

Dar necesitatea tipăririi unor atari broșuri pe seama poporului este cerută și de alte nevoi, cari în ultimul timp s'au făcut simțite tot atât de mult. La examenele noastre de religie am avut și avem în multe parohii bunul obicei de a împărți elevilor anumite premii școlare, sau anumite cărți cari să le amintească de cele învățate în decursul unui an. De cele mai multe ori însă, la atare examene am fost

nevoiți să distribuim cărți religioase cari nu aveau nicio legătură imediată cu viața celor cari le primeau, deoarece nu le erau adresate lor și nici nu corespundeau cercului lor de cunoștințe și nici preocupărilor cari frământă de obicei sufletele lor gingașe și copilărești. Am făcut-o aceasta deoarece ne lipsesc cărțile religioase pentru copii, cărți cari la alte confesiuni ocupă un loc de frunte în propaganda lor. Dacă la acest considerent mai adăugăm și faptul că tineretul nostru în genere este văduvit și el de cărți religioase, corespunzătoare vârstei și preocupărilor lui, înțelegem și mai mult necesitatea unei edituri care să facă față și acestor nevoi.

Desigur că pentru înființarea și organizarea unei atare edituri trebuiesc fonduri din care să se acopere cheltuielile ce se vor ivi deodată cu tipărirea cărților și broșurilor anume alese în scopul de mai sus. Adunarea generală a Secției Arad, din Asociația clerului, după ample discuțiuni a și hotărât înființarea acestui fond din subscrierile benevole și din donațiile făcute de către preoții și parohiile din întreagă Eparhie. Cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Episcop Andrei, comitetul de editură, ales din acel binecuvântat prilej, a și lansat un apel către preoțimea din eparhia Aradului, pentru subscrierea sumelor necesare alcătuirii acestui fond. Rămâne de văzut cum vor înțelege frații preoți să răspundă acestui apel, isvorât doar din necesitatea de a desțeleni un nou câmp de activitate pastorală și misionară, atât de imperios cerut de viața religioasă de azi. Suntem siguri că, așa cum am știut să fim cu toții la datorie atunci când nevoile ne-au cerut, vom ști și de astădată să punem umărul pentru atingerea deplină a vechiului nostru deziderat eparhial, de a avea și în centrul eparhiei noastre fondul de editură din care, cu arhierasca binecuvântare a Prea Sfințitului Părinte Episcop Andrei, să isvorască noi și noi luminițe de întărire și de entusiastă propovăduire a mântuitoarelor adevăruri pe cari Hristos Domnul ni le-a lăsat.

Pr. D. TUDOR

După cum fiecare meșteșug își arată puterea înfrumusețând materialele supuse lui, ca de pildă unul prelucrând lemnul, altul arama, altul argintul sau aurul, tot așa și noi trebuie să ne arătăm că suntem oameni cu adevărat raționali, prin deprinderea întru viață virtuoașă și plăcută lui Dumnezeu și nu numai prin forma trupului. Iar sufletul cu adevărat rațional și iubitor de Dumnezeu îndată pricepe toate ale vieții, câștigă îndrumarea plină de dragoste a lui Dumnezeu, îl mulțumește cu adevărat și către El își are tot sborul și toată cugetarea.

Sf. Antonte cel Mare

Despre omul singuratec

„Din pricina intenției tale de a trăi în castitate și singurătate, ai fost înscris în cărțile ingeroși. Caută ca nu cumva să fii iarăși șters din pricina unei fapte deșănate!” Sf. Chiril al Ierusalimului „Cateheza” IV, cap. 24.

Conflictul dintre materie și spirit este cauza vieții. Această axiomă a devenit bunul comun al omului veacului modern.

Se recunoaște fără cârtire că viața este rezultatul unui conflict: unui dezacord și că existența noastră nu este altceva decât o efemeră încercare de a restabili acest dezechilibru. Tristă și efemeră încercare deoarece, prin destinul implacabil al morții, nici unul dintre muritori n-a reușit decât aparent, sau pentru scurt timp, împăcarea antitezelor.

Aceasta este judecata veacurilor noi. Este raționamentul susținut în măsură optimă de științele moderne atestându-l ca ultim rezultat al cercetărilor judicioase a supra legilor naturii.

Rândurile ce urmează vor cerca să restabilească pe temeiul teologic și pe temeiuri de judecată speculativă, alte perspective și altă finalitate vieții omenești, cu riscul de a declara apostază și neadevăr judecata comună.

Viața nu poate fi rezultatul unui conflict între antiteze. Viața trebuie să fie rezultatul unui echilibru armonios. Dacă viața este rezultatul unui conflict, care sursoare cel puțin cele două antiteze obligatorii noțiunii de conflict.

Răspunsul omului de știință este în genere următorul: viața este rezultatul conflictului dintre inerție și mișcare. Ca entitate distinctă, ea este emanată de o forță inițială care a pus în mișcare materia și materia în virtutea acestor impuls își „schimbă forma”. Ceia ce vedem noi și denumim plantă, animal sau ființă umană nu este altceva decât diferitele forme sub care se prezintă materia în mișcare. În moartea n'ar fi altceva decât reîntoarcerea materiei la forma ei inertă, după ce a pierdut sau s'a debarasat de forța vieții. Forța este deci fluidul vieții, și materia este conținutul care se manifestă ea.

Se pune întrebarea obligatorie: de unde și prin ce s'a născut și se manifestă această forță care „a pus în mișcare materia?”

Știința sau răspunde evasiv, sau rămâne mută înaintea acestei întrebări. Forța este însă recunoscută sub o denumire sau alta, de către toți gânditorii laici, ca element indispensabil vieții, ca una din antitezele care definesc viața, ca unul din motivele indispensabile conflictului dintre inerție și mișcare, care stau la baza existenței noastre.

Forța este deci un atribut nelipsit, peremptoriu tuturor judecăților laice, care au încercat să explice viața ca un conflict, ca o zadarnică încercare de a stabili echilibrul între antitezele co-mice.

Pentru un moment recunoaștem valabile aceste pos-

țutate ale logicei comune: viața este o schimbare, o mișcare, o formă a materiei în procesul infinit al devenirii, o formă a materiei sub impulsul forței.

Punem însă întrebarea: cine a inițiat forța, cine a născut-o, sau cel puțin care sunt dimensiunile forței în timp și spațiu?

Știința când răspunde acestei întrebări, depășește cadrul empiric și acordă această inițiativă: „cosmosului”, „principiului diriguitor”, „eonului inițial”, „marelui anonim”, sau altor imprecizii cu denumiri similare.

Eschivarea sau evaziunea cu care se răspunde întrebării, se datorește tocmai complexului de inferioritate în care se găsește știința în fața acestei probleme. Minte empirică și logica educată în tiparele pragmatismului sunt rușinate de neputința lor.

Omul de știință educat după perceptul: „conflictul dintre antiteze este principiul vieții”, nu poate și nu va putea niciodată să dea o deslegare mulțumitoare acestei întrebări, fiindcă ar trebui în acest caz să renunțăm la principiul erarhiei valorii dintre produs și producător, principiul după care omul, produs al cosmosului, ar fi singura excepție care ar putea, în virtutea unei puteri sui generis, să depășească propriul său creator, care s'ar supune curiozității lui de investigație și cunoaștere și i-ar da posibilitate să-l domine cunoscându-l. Minte omenească, dacă este un produs al dezechilibrului, a luptei între antinomii, nu va putea, în baza principiului enunțat (obiectul produsului nu poate depăși instrumentul producător), să se ridice peste dezechilibrul însuși care l-a născut, ca să-l poată cunoaște și să-l poată imita, dominându-l. Fiindcă procesul de cunoaștere a tainei creației presupune cel puțin o egalitate cu cosmosul dacă nu și un proces de concurență pentru întâietate în hegemonie.

Pe acest drum, pe drumul speculației empirice, poteca investigației către intimitatea adevărului, s'a sfârșit în desuetudine. Omul de știință și în deosebi „aleșii” oameni de știință, simt amarul înșelăciunii în mintea și inima lor însetată de cunoaștere. Aceasta amărăciune nu are dimensiuni; ecoul ei într-o inimă sensibilă și profund credincioasă profesiei căreia s'a dedicat, este atât de imensă ca și dangătul unui clopot spart, la vremea chindiei, de un clopotar nebun.

Durerea omului de știință credincios sincer uneltelor sale nu este mai puțin de stimat decât durerea părinților tinerei Iair sau a oricărui părinte înaintea morții unicului fiu în care a crezut și a nădăjduit.

Umilul scriitor al acestor rânduri, mărturisește fără înconjur că a băut cu nesaț cupa acestei otrăvi până la fund, și stimează — cu lacrimi de recunoștință — biserica creștină care l-a mângâiat și l-a ridicat din impasul fatal.

Pentru gânditorul teolog problema deschisă se pune în următoarea formă: viața este un rezultat voit a Divinității, a puterii creatoare supreme și a avut la bază principiul (ideia) armoniei.

Viața, prin toate manifestările ei, este o armonie între principiile fundamentale ale cosmosului și tinde să se de-

săvârșească la infinit, prin dezvoltarea în timp și spațiu a potențelor inițiale. Motivul creației este iubirea Creatorului, pe care noi îl numim Dumnezeu. Scopul pentru care Dumnezeu a procedat la creație este de ordin intim, dar ca principiu logic el este conținut în mod obligatoriu în însăși noțiunea de „Creator”.

Scopul uman al creației este desăvârșirea. Mijloacele decăvârșirii sunt: cunoașterea, efortul voit și liber de a cere, și credința.

Limitele cunoașterii sunt în funcțiune de puterea noastră și de voința Creatorului nostru. De aceea cunoașterea noastră este: a) cunoaștere prin simțuri și b) revelația, sau cunoașterea supranaturală, prin har.

Acolo unde mintea s'au complexul funcțiilor noastre vitale nu mai răbesc, singurul far luminător în genunea necunoscutului, este harul.

Harul este o manifestare liberă a Creatorului, prin care se descoperă celor „aleși” pentru virtuțile lor, sau „aleși” prin libera voință a Divinității. Harul, sau cunoașterea supranaturală, este un atribut logic a noțiunii de „Creator”, așa cum este implicit inclus în ori ce noțiune de meșter onstructor. După cum meșterul constructor, este liber să descopere taina construcției sale: ori când, și ori cum vrea ucenicilor săi „aleși” după sânguință sau după simpla preferință, taină, care pe cale empirică ucenicul, dată fiind situația lui de „învățăcel”, n'ar putea să și o însușească, asemenea trebuie să acordăm acest drept Divinității A-toate-creatoarea.

În acest stadiu să revenim la problema inițială.

Teologic exprimat, viața este un produs al armoniei cosmice, ca urmare a manifestării iubirii și prin iubire a voinții divine, și nu un produs al conflictului aparent între antitezele materiale. Mai exact, viața din Eden, a omului adamic, a fost o armonie desăvârșită. Conflictul de care ne dăm seama și pe care îl sezizează științele empirice este un rezultat al revoltei primului om împotriva armoniei edemice și ca o consecință firească a revoltei naturii întregi împotriva pontifului căzut prin păcatul inițial.

Adam, prin acest păcat, a modificat poziția lui față de Creator, față de cosmos. Revolta s'a născut în el și numai în raporturile lui cu Creatorul și această revoltă n'au putut afecta decât persoana lui și a descendenților. Modificarea de poziție între om și Creator, ba chiar și căderea din „pontificatul” avut, este un proces ce s'a născut și s'a dezvoltat în conștiința omului, nu în cosmos. Prin căderea în păcat omul n'a putut modifica decât complexul psiho fizic al lui, n'a avut și nu va avea niciodată puterea să modifice prin voința sau forța lui cosmosul însuși, cum nu are putere de a se modifica structural nici pre sine. Deci păcatul inițial nu modifică principiul armoniei cosmice, ci prin nașterea complexului de inferioritate în omul căzut în păcat, a creat omului în conflict cu legea divină, ideea conflictului cu Creatorul divin însuși și i-a dat „senzația”, l-a făcut să simtă și să creadă că el însuși este un produs și o emanație a acestui conflict în care trăiește și de care își dă seama în fiecare clipă. Din această

conștiință a păcatului, a conflictului cu legea divină, omul a ajuns treptat să creadă că este, logic și material, o manifestare a ideii de antiteză.

Este locul să subliniem, pentru a nu lăsa loc eroarii că, omul s'a pus în conflict, prin păcat, cu legea și nu cu Divinitatea însăși, fiindcă omul n'a putut și nu va putea niciodată deschide un conflict între Divinitate și el din cauza „imensului inegal” dintre el și Divinitate. Va fi în cel mai normal caz un infractor, un păcătos (în sensul biblic), un nesupus a legii divine în situație similară cu infractorul de rând, care se pune în conflict cu legea statului și nu cu statul însuși.

La această eroare de judecată și cădere în desuetudine, l-a condus spectrul morții. Moartea prin necunoscutul ei i-a deschis zăgazurile fricei de infinit și descurajarea ce va fi simțit primul om, este teribilă de imaginat minții noastre.

Căderea în păcat, trebuie imaginată ca o fantastică perdea de întunecare ce s'ar lăsa dintr'o dată, în miezul unei zile de vară. Vălul de întunecare însoțit de conștiința greșalei teribile de a fi înfruntat pe cel mai generos și cel mai puternic stăpân, și durerea de a fi fost tu cel dintâiu care ai păcătuțit insultând majestatea Celui Atot-Puternic, va stăpâni și va degenera cu timpul rațiunea superioară și simțul proporției din om. Revolta întregii firi împotriva autorității căzute, adăugată la aceasta nefericită situație, completează fugăr tabloul psihologic a celui dintâiu om și celui dintâiu păcat.

Această stare de încețoșare a bunei vederi și a degenerării spiritului armonic din om, a născut ideea inferiorității originii și o falsă finalitate a vieții. Ideea inferiorității originii a creat concepția că omul este un rezultat al conflictului dintre antiteze, iar ideea morții biologice, ca o moarte totală și definitivă, schimbă structural originea și noblețea omului care, din creație a Divinității devine un produs al materiei, iar din „fiu” al lui Dumnezeu, simplu complex de instincte și funcțiuni biologice.

Ferice însă, că Divinul Creator, veșnic prezent ca și noțiunea care îl definește, s'a milostivit de noi și ne-a arătat drumul spre lumină prin revelație. Istoria biblică ne consemnează parțial felurile forme și timpuri în care mila lui Dumnezeu ne a învrednicit de mântuire prin „arătarea drumului”, prin revelație.

Dumnezeu s'a arătat „fiilor” săi pentru că l-a iubi și-i iubește ca pe niște adevărați „fii”, pentru că nici o logică nu ne îndeamnă să credem că Dumnezeu s'ar fi revelat unor „produsuri biologice a ideii conflictului”, s'ar fi revelat unor „forme a materiei în devenire”, unor condamnați veșnici a „tragiceii tendințe de a echilibra fără rezultat antitezele cosmice”. „Fiilor Lui”, oamenilor ca „fii” a lui Dumnezeu, „Tatăl” s'a arătat ca să i lumineze și se va pogori în trup, ca să i mântuiască veșnic prin jertfa sa sublimă și reală a celui mai perfect trup și suflet ce a existat: Iisus Christos. Se va pogori pe pământ, printre ei, și va jertfi ipostazic propria Lui persoană în „Fiul-Mântuitorul”, pentru că astfel cel mai armonic trup și suflet ce a existat

în veac... „născut iar nu făcut, mai înainte de toți vecii”... să fie dat, după o lege infinit de sublimă și dreaptă, jertfa sublimă și reală ca să răscumpere păcatul față de legea călcată și să restabilească astfel în sufletele și conștiința noastră echilibrul, „pacea”, fără în starea inițială de armonie.

Dacă armonia inițială a fost distrusă în conștiința omului prin conștiința păcatului, jertfa mântuitoare a lui Iisus Christos, împlinind cea mai mare revelație posibilă, a repus pe omul mântuit în situație egală cu omul edemic.

Ceeace trebuie să înțeleagă omul de azi și omul de știință în special este eroarea inițială a structurii și finalității științei lui.

Omul de știință pozitivă inițiat după principiile Renașterii, care printr'o condamnabilă falsă autoritate, a îndepărtat teologia de mintea și preocuparea gânditorului pozitivist, trebuie să facă o dreaptă și profundă reeducare a sa. Trebuie să recunoască greșala de a se fi adâncit cu bună intenție chiar, într'un singur domeniu de cercetare și din pricina că a lăsat deoparte, sau că a rămas complet neinițiat în cea mai vastă și mai erudită preocupare a veacurilor, în teologie, a ignorat câteva milioane de pagini scrise de șase mii de ani și miliarde de momente psihologice de mare preț, pentru a da toată puterea efortului sau toată forța creatoare a spiritului său, până a se subjugă total și bigot microscopelor, bisturiilor sau altor instrumente din cortegiul științelor sale.

Or cât ar fi de tentantă efervescența dintr'o eprubetă, or cât ar fi de plin de farmec și mister un fenomen din fizică sau chimie, știința exactă nu rezolvă misterul, ci creind unul după altul noi necunoscute prin descoperirile ei, nu rezolvă cunoașterea ci o desvoltă, face un proces de lărgire și nu unul de aprofundare. Prin investigațiile omului de știință, misterul cunoașterii se lărgeste cu noi perspective, dar nu se descoperă în marile lui intimități. Știința pozitivă bazată pe ideea de conflict, nu poate prin însăși noțiunea ei capitală, decât să nască ale conflicte dar nu va putea naște armonia, sau cel puțin echilibrul, după același principiu enunțat și subliniat că: produsul nu poate depăși sau egala pe creatorul său.

Omul de știință al veacului nostru, bolnav după „pacea” lăuntrică, după armonia pierdută, bolnav de mereu redeschisele conflicte nerezolvate ale științei pozitive, ce se lărgesc fără a se „descoperi” în intimitatea lor, omul, bietul om al zilelor noastre, dornic de armonia congenitală firii lui ca „fiu” al lui Dumnezeu; îndepărtat de preocupările teologice, ca fiind acestea minore indeletniciri de paria, jinduește, trudindu-se zadarnic în cercul vicios al propriei lui curse.

Dacă acest nobil sau snob om de știință, ar avea curajul să deschidă cartea pe care au citit-o sau au trăit o intuitiv miliarde de oameni, dacă ar deschide în clipele lui de neputință „BIBLIA” și ar căuta să descopere pașii făcuți de atâtea suflete la fel de aprinse și de dorite de lumină ca și al lui, și s'ar iniția în tainele simple și sublime ale Evangheliei celei Noi, ar vedea mult mai limpede

chiar și în efervescența din eprubeta laboratorului său, spartă zilnic de noi întrebări fără răspuns.

Vederea limpede la care facem aluzie, n'ar fi egală cu părăsirea uneltelor de care s'a folosit până eri. Nu! Ci va fi o schimbare a planurilor, o modificare fundamentală a principiilor și finalității cunoașterii sale. Dacă, de exemplu, ar medita profund asupra ideii: că omul este un produs al armoniei și nu al conflictului, scopul căutării n'ar mai fi „speculația” științifică, dorința aproape morbidă de a găsi desechilibrul și antiteze în cosmos și în sine, ci dorința de a releva principiul armoniei.

Fundamentală schimbare de structură și finalitate!

Fericirea cea nouă ar veni și ea în curând. Ca o mireasă într-o casă a păcii, știința nouă prin schimbarea finalității ar merge pe un drum sigur de biruință. Omul ar trebui să lupte numai cu întunerecul din afară, de cel dinlăuntru ar fi liberat.

Conștiința biruinții ar fi în noi și biruința însăși ar fi aproape.

Totul depinde de voința noastră de a apela la cer și de a primi semnele și arătările veacului.

Voii, oameni buni, voii!

Voii să primiți pe Dumnezeu în voi, în lucrările voastre, în știința voastră, în cărțile voastre, în casa de lut a trupurilor voastre și totul se va împlini vouă. O clipă, din milioanele de clipe dintr-o zi, amintiți-vă de Dumnezeu, urmându-L după puterea minții voastre, după puterea tristeții sau bucuriei voastre. Respectați-L însă atunci, ca pe un Dumnezeu.

O clipă desprindeți-vă din preocupările voastre și rămâneți singuri. Fiecare cu sine însuși. Deveniți, pentru o clipă din „om preocupat”, om singur, om singularitic.

Și în aceasta clipă de singurătate chemați, prin lumina ochilor, prin puterea simțurilor, prin lumina minții, prin umilință și credință nouă, pe Dumnezeu. Și în această clipă din omul trudit de neputință, din omul răului și al întunericului, deveniți „vas al mântuirii”, căci: „trupurile voastre sunt temple ale Duhului Sfânt care este în voi” (1. Cor. IV v. 24).

Și atunci, în prima duminică adevărată a sufletului vostru veți aduce slava omului singuratec din voi, care v'a mântuit și prin aceasta veți aduce mărire Duhului Sfânt ce a fost și va fi prezent mântuirii noastre din veac în veci.

Pr. Prof. Gh. Noveanu

Despre ce să predicăm?

Duminică în 14 Iulie 1946 să vorbim despre: BINEFACERILE CREȘTINISMULUI.

Religia creștină se manifestă — pe lângă cultul religios — prin credință, virtuți și fapte bune. Am vorbit altădată despre cultul religios creștin și despre credința creștină. Acum avem să arătăm cum s'au revărsat și intrapat învățăturile religiei creștine în virtuți morale și fapte bune; să arătăm roadele practice, binefacerile creștinismului. Pomul se jude

după fructele lui, omul după operele lui și religia după foloasele și binefacerile ei.

Evanghelia Mântuitorului conține și propagă o serie nouă de principii religioase, virtuți morale și reforme sociale: o nouă doctrină despre Dumnezeu, despre lume, despre om, despre familie, despre societate, despre suferință și despre cultură.

Înainte de Iisus Hristos, omenirea trăia sub teroarea zeilor și a fricei de necunoscut. Zeii mitologiilor și idoli religioși antice, chiar și Dumnezeul Vechiului Testament, erau reprezentați în imaginația oamenilor ca niște judecători neîmplânziți, care pedepsesc fără încetare și răzbună fără îndurare păcatele oamenilor. Hecatombele de jertfe sângeroase de animale, paseri și oameni, care se aduceau pretutindeni în onoarea și pentru îmblânzirea lor, sunt în privința aceasta mărturii impresionante. Cu ivirea creștinismului, groaza de pedeapsa zeilor și frica superstițioasă de necunoscut sunt înlocuite prin iubirea și adorarea lui Dumnezeu. Noua religie învață că Dumnezeu este Părintele creator, pronietor și iubitor al omenirii. După noua lege Dumnezeu este iubire, lumină, viață, pace, *Duh* mai presus de lume, care străbate până la inima omului, pe care o luminează, o încălzește, o sfințește și o umple de bucuria mântuirii. De acum înainte oamenii se roagă lui Dumnezeu din iubire, nu de frică, și îi aduc jertfă inima lor curată, în care se desvăluie și desrobește chipul și asemănarea Dumnezeului Tată, la care toți oamenii află milă și iertare, scut și ajutor. *Descoperirea Dumnezeului iubirii și prin aceasta eliberarea omenirii de sub frica de necunoscut*, constituie două dintre marile binefaceri ale creștinismului.

Înainte de Hristos, omenirea avea despre lume tot felul de concepții fantastice, povești fabuloase, legende mitologice, sau păreri filosofice, care nu aduceau nicio mulțumire sau mângăere chinutului suflet omenesc. Marile întrebări privitoare la originea, rostul și scopul lumii și a vieții, își au răspunsul mulțumitor numai în creștinism. Evanghelia ne învață să nu ne lăsăm amăgiți de stihile și ispitele lumii trecătoare, că lumea — ca orice creație — nu-i autonomă și că materia nu e totul, ci viața și fericirea eternă, pentru care lumea aceasta este numai o pregătire, o anticameră, o premisă, un preludiu, o uvertură la o mare și nemuritoare operă. *Descoperirea lumii și a vieții eterne*, pe care nu e permis să le jertfim de dragul vremelnice, este altă mare binefacere a creștinismului.

Înainte de Hristos, valoarea omului era egală aproape cu zero. În imperiul roman două treimi din locuitori și în Roma, din peste un milion de locuitori, nouă zecimi erau sclavi. Munca, în condițiile cele mai mizerabile, era un chin, o pedeapsă, o rușine. Pedeapsa cu moartea se dădea pentru cele mai mici greșeli. Negustoria și târgurile de sclavi erau

în floare, în lumea antică. Sclavul și animalul, chiar în concepția lui Aristotel, * erau simple unelte de lucru, care se puteau împrumuta, închiria, vinde sau omori. Între stăpâni și sclavi era o prăpastie amețitoare. De o parte erau toate drepturile și o purtare inumană; de cealaltă parte erau toate sarcinile și mizeriile. — În lumea aceasta apare creștinismul. Pentru toți cei ce erau în întuneric și în umbra morții (Mt. 4, 16), răsare soarele dreptății. În fața Mântuitorului toți oamenii sunt egali; „sunt frații“ săi, frați buni, în virtutea filiațiunii divine și a împărtășirii din acelaș har și din acelaș potir. Toți oamenii fără excepție: și bogații și săracii, și stăpânii și robii, și regii și ciobanii. Mai mult: Evanghelia se adresează poporului care îndura cele mai multe mizerii și care avea mai intens nevoie de mângăere și bucurie. Săracilor și sclavilor li se binevestește. Din sânul lor sunt aleși cei dintâi ucenici și apostoli ai Domnului, cei mai buni misionari și revoluționari din câți a avut omenirea. În fața lor, ca și în fața Mântuitorului, nu mai este iudeu sau elin, rob sau slobod, schit sau barbar, ci toți sunt *frați*, oameni înfrățiți în aceeaș credință, în aceeaș speranță și mai ales în aceeaș iubire. Onisim sclavul, care fugise dela Filimon, — poate pentru furt, — e considerat de apostolul Pavel „copilul“ său, „inima“ sa, și e trimis înapoi la stăpânul său cu rugămintea să-l ierte și să-l primească din nou, dar „de acum nu ca pe un rob, ci mai presus de rob, *frate iubit*“ (Fil. v. 10—18). Pe acest sclav, devenit „frate iubit“, Biserica l-a trecut în rândul apostolilor și sfinților săi. După legea cea nouă, toți creștinii sunt fii și frați, și stăpânii și robii, și prietenii și vrăjmașii. În felul acesta, creștinismul dela început pregătește sufletele și atmosfera pentru *înfrățirea oamenilor și eliberarea sclavilor*. Opera aceasta revoluționară, va fi grea și de lungă durată, mai ales că aproape trei veacuri creștinii sunt prizonieri și martirizați, dar eliberarea și emanciparea omului se înfăptuește. Dacă la toate acestea adăugăm faptul că Iisus Hristos pune în cumpănă valoarea unui singur suflet de om cu valoarea și greutatea lumii întregi (Mc. 8, 36—38), atunci nu putem să nu facem constatarea că prin *religia creștină valoarea omului s'a ridicat dela zero la infinit*. Sub influența Evangheliei, valoarea omului crește, pedepsele se îndulcesc, raporturile dintre oameni se umanizează, sarcinile se împărțesc mai echitabil, sclavia se desființează și munca devine titlu de noblețe morală și datoria tuturor oamenilor. Deci altă serie de binefaceri datorate creștinismului.

Înainte de Hristos, *familia* avea cu totul altă

* *Aristotel*: „Oricum ar fi, este evident că unii (oameni) sunt dela natură liberi, iar alții dela natură sclavi și că pentru aceștia din urmă sclavia este pe cât de folositoare, pe atât de justă“ (*Politica*).

înfrățire de cum o are în era creștină. Bărbatul era un fel de satrap în familie. *Femeia* era mai mult sclavă decât soție. * Nu i se făcea nicio educație, nu avea niciun drept de moștenire și inferioritatea ei față de bărbat era considerată chiar și de Socrate, Plato și Aristotel, ca un fapt cu totul natural. În locul iubirii conjugale, stăpânea despotismul; în locul ocrotirii tutela; în locul respectului și ajutorului reciproc, femeia purta sarcinile și împlinea muncile cele mai grele; era de atâtea ori singură la lucrul câmpului, în gospodărie și în osteneala pentru creșterea copiilor. Într'o situație și mai nenorocită decât femeia, erau *copiii*. Față de ei, tatăl avea toate dreptățile — de viață și de moarte — și nicio obligație. Putea să-i recunoască legitimi sau nu; să-i ocrotească sau să-i lapede, să-i vândă, ca apoi să fie întrebuințați ca sclavi, gladiatori sau cerșetori. * *Starea* aceasta o avea familia greco-romană, familia celor mai culte și mai evolute popoare din antichitate. La alte popoare mizeria în care se aflau copiii și mamele lor era și mai îngrozitoare — Creștinismul ia o atitudine radicală față de femei și copii, ca și față de sclavi. În creștinism viața conjugală se întemeiază pe iubire. Bărbații sunt datori să-și iubească soțiile ca și trupurile lor (Ef. 5, 28). De asemenea și copiii. Smerenia și sinceritatea copiilor sunt date ca exemple și condiții de intrare în împărăția lui Dumnezeu, iar unitatea și indisolubilitatea căsătoriei sunt proclamate pentru totdeauna dogmă și totodată taină sfântă. Deci încă o scrie de binefaceri izvorâte din creștinism. Sub influența binecuvântată a religiei creștine se *emancipează* deodată *omul, femeia și copilul*, și astfel se *amelioarează și consolidează viața familială*.

Înainte de Hristos, *societatea* era vițiată de sus până jos. Sus era tiranie, îmbuibare, petrecere și corupție; jos era sărăcie și toate mizeriile. Sus era bogăție, orgoliu și dispreț față de vulg (Horatius: *Odi profanum vulgus*); jos era plebea (misera plebs) amărită și exploatată. Nimeni nu purta nicio grijă de săraci, de infirmi, de văduve, orfani sau bolnavi. În „statul ideal“ al lui Plato săracii nu aveau ce căuta. Dacă uneori erau ajutați orfanii de războiu și văduvele, sau se împărțeau cereale pentru nevoiași, aceasta se făcea sau din orgoliu, sau din interes, sau din dorul de preamărire, sau sub presiunea amenin-

* În „Legea lui Manu“ se spună că în copilărie femeia e supusă tatălui, în tinerețe soțului, în văduvie și la bătrânețe copiilor. Ea niciodată nu poate să fie independentă (IX, 3). Chiar și când purtarea bărbatului ar fi de condamnat, femeia totuși trebuie „să-l respecte ca pe un zeu“ (V, 154).

* *Municu Felix*: „Pe voi (păgânilor) vă văd omorându-vă copiii noi născuți, fie dându-i pradă animalelor și păsărilor sălbatice, fie sugrumându-i“.

Tertulian: „Există printre toți oamenii aceștia (prizonierii creștinilor) care mă încunjură și care sunt atât de setoși după sânge creștin, printre acești judecători atât de aspri față de noi, vremul care să nu fi omorât vreun copil de al lor, înecându-l, sau omorându-l prin foame, prin frig, sau aruncându-l pradă câinilor și vulturilor?“

țarilor populare. Sentimentul de milă și de iubire frățescă lipsea în lumea veche. * Deodată cu răspândirea creștinismului, viața socială este străbătută de un curent puternic de însănătoșire spirituală, de ameliorare morală și de democratizare a vieții sociale. Pentru prima oară în istorie se face elogiul săracului cu inima curată și se osândește bogatul lacom, nedrept, îmbuibat și nemilostiv. Locul tiraniei îl ocupă iubirea de frate; în locul îmbuibării se arată cumpătarea, în locul orgoliului și egoismului smerenia și altruismul, în locul vieții ușurate serioșitatea și devotamentul, în locul vișului virtutea. Orfanii sunt ocrotiți părințește; văduvele, infirmii, bolnavii, călătorii și săracii sunt ajutați frățește, din cea mai curată iubire și compătimire. În jurul bisericilor apar mai întâi așezămintele sociale: spitalele, orfelinele, azilele, în care desmoșteniții acestei lumi primesc pe lângă ajutoarele de lipsă și cuvinte de mângăere și zidire sufletească. * Astfel, prin legea cea nouă, *societatea se însănătoșează, se umanizează, se înfrățeste și se pacifică*. Deci alt șir de binefaceri pe care le-a rodit creștinismul.

Înainte de Hristos, nimeni nu cunoștea sensul și remediul suferinței, nimeni nu-și dădea seama de cortegiul nefericirilor și de amarul durerilor pe care le aduce în lume păcatul. Omenirea suferea și păcătuia, fără nicio nădejde de îndreptare sau mântuire. Ca să scape de suferință, unii (optimiștii) o negau, alții (pesimiștii) se lăsau copleșiți de povara ei, alții (budhiștii) căutau să stingă orice dorință și bucurie de a trăi, alții (hedoniștii) se aruncau în brațele tuturor vișurilor ca să stoarcă din viață toate plăcerile cu puțință, și în fine alții (desperații) își curmau brusc firul vieții, pentru ca în felul acesta să ucidă și durerea și păcatul și muștrarea conștiinței. — Creștinismul nu neagă, ci afirmă suferința. Creștinul acceptă suferința ca un remediu de îndreptare, de purificare și mântuire. Creștinul se împotrivesc răului „prin săvârșirea binelui”; prelucrează astfel viața și suferința, încât se vede în ea Divinitatea (Foerster). Prin cruce la înviere, prin durere la bucurie, prin ispășire la iertare, prin moarte la viață și nemurire, — așa înțelege creștinul sensul suferinței în lupta cu păcatul. *Iisus Hristos elaborează pentru prima oară planul luptei împotriva răului și oferă mijloacele prin care se asigură biruința vieții asupra morții și a virtuții asupra păcatului*. El arată omului — prin cuvântul

* *Plaut*: „Cel ce ajută pe un sărac pierde ceea ce dă și în plus susține mizeria nenorocitului prelungindu-i viața”.

Quintilian, om bogat și învățat, își exprimă disprețul față de săraci, când întreabă: „Poate cineva să se degradeze până într'atâta ca să nu-i fie scârbă de un sărac?...”

* *Iulian Apostatul*, într'o scrisoare către preotul păgân Arsaelius: „De ce n'am imita noi ceea ce a asigurat succesul nelegiuitei religii creștine, adică ospitalitatea pentru străini și grija pentru înmormântarea celor morți. Nu-i o rușine pentru noi că nu se vede niciun evreu cerșind și că galileenii (creștinii) îngrijesc împreună cu săracii lor și pe ai noștri, în timp ce noi părăsim pe frații noștri fără niciun ajutor”.

Evangeliei și prin exemplul vieții sale — calea mântuirii, sensul unic al vieții, atitudinea normală, adică dreaptă, în față conștiinței, în față semenilor, în față naturii și în față lui Dumnezeu. Ca remedii de îndreptare și mântuire, El propagă virtuțile creștine, întemeiază Biserica și în Biserica așează sfințele Taine, prin haru carora păcatul se stinge, durerea se vindecă, suferința se îndulcește, conștiința se împacă și sufletul se liniștește, se îmbunătățește și se sfințește. Deci altă serie de binefaceri culese din pomul creștinismului.

Înainte de Hristos, bunurile culturii — foarte rare — erau privilegiul câtorva cercuri de filosofi, de scriitori sau sclavi mai emancipați. Cartea era ceva foarte rar; școala era ceva și mai rar. Statul nu se ocupa nici cu instrucția, nici cu educația maselor populare. Numai boșarii își puteau permite luxul să-și învețe copiii sau să facă o oarecare colecție de cărți. Prin creștinism, cultura se moralizează, se dinamizează și se popularizează. Apare o eră nouă, *era culturii creștine*, care începe cu predica Evangeliei la toate neamurile și continuă prin răspândirea cărților biblice, * prin catehizarea neofitilor și întemeierea școlilor catehetice, prin zidirea bisericilor și a catedralelor, prin înființarea ordinilor monahale și a școlilor mănăstirești, episcopale, parohiale, clericale și universitare, prin care ni s'au transmis operele culturii antice și alte lucrări de valoare, pe care le-a reclamat instrucția și educația școlară. În aceste așezăminte culturale, create și susținute de Biserica, pe lângă înțelepciunea creștină, se studiază *artele și științele*, în care s'a întruchipat și se realizează în permanență geniul creștinismului.

Dar binefacerile creștinismului nu sunt numai acestea. Religia creștină ne dă pe Mântuitorul Iisus Hristos, care se adresează sufletului omenesc pentru a-l lumina, înalță, ameliora și desăvârși. Creștinismul întrupează „ideile dogmatice în fapte istorice”, virtuțile evanghelice în exemple morale, și face din istoria popoarelor convertite o istorie a culturii, a civilizației și a progresului. Creștinismul e „leagănul perfectibilității” umane, * arena pe care se învață lupta cea mai grea: lupta contra vișurilor și a păcatelor, lupta pentru afirmarea vieții pure și eterne.

* După englezul Norton, cele patru Evanghelii pe la sfârșitul veacului al doilea erau răspândite în peste 60.000 exemplare.

* N. Bălcescu: *Hristos a „descoperit fiecărui individ legea libertății, a demnității, a moralității și a perfectibilității absolute”*.

„După ce în Evangelie, Mântuitorul ne arată legea morală, absolută, nemărginită, legea dreptății, și aruncă omenirea în calea nemărginită a unei dezvoltări regulate, progresive, supunând natura, sila, lumea din afară sub preponderanța absolută a minții și a cugetării, prin sângele său vărsat, prin moartea sa, el ne arată legea practică, legea lucrării, legea jertfirii, a iubirii și a frăției, chipul cu care ne putem mântui, putem învinge răul și putem implini legea morală a omenirii, adică mai întâi prin cuvânt, prin idee, pe urmă prin lucrare, jertfindu-ne individual familiei, aceasta patriei, patria omenirii, viitorului”.

Creștinismul e „spiritul întrupat în locul spiritului abstract, cea mai intimă comuniune cu lumea pe baza desăvârșitei comuniuni cu Dumnezeu” (W. Foerster). Creștinismul învață omenirea că viața morală primează față de inteligență și deci sfinții sunt superiori învățaților, deoarece virtutea implică eforturi grele, hotărâri eroice, renunțări și lupte, care adeseori lipsesc tocmai oamenilor celor mai inteligenți. Creștinismul ne-a revelat sacrul, eternul, divinul; ne-a arătat cum se poate întrupa Dumnezeu și condițiile religioase, morale și sociale în care poate trăi omul o viață demnă de făptura lui Dumnezeu.

Adversarii creștinismului în zadar ridică obiecțiuni și acuze împotriva lui. * Nedreptatea lor nu numai strigă la cer, dar se transformă în apologie. E plină istoria și ni plină inima de binefacerile creștinismului, și aceste binefaceri nu ne poate opri să le recunoaștem nicio putere vrăjmașă, așa după cum „nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncul, nici altă făptură oarecare, nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu, care este în Iisus Hristos, Domnul nostru” (Rom. 8, 38-39).

* Cel mai înverșunat dintre toți este F. Nietzsche, pentru care creștinismul este „unicul mare blestem, unica mare deprezare”, „morală robilor”, „un non-sens”, „cea mai mare corupție”, o „năltire împotriva sănătății, a frumuseții, a dreptății, a vitejiei, a spiritului”, „o nemuritoare pată de rușine asupra omenirii.” (Antihristul).

Informațiuni

= **Congresul Oastei Domnului.** În prima și a doua zi de Rusalii a avut loc la Sibiu cel de al 14-lea congres anual al societății misionare ortodoxe „Oastea Domnului”. Din acest prilej s’au adunat la „Ierusalimul Oastei” sute de ostași veniți din toate unghiurile țării. Erau de față, pe lângă ostașii din Sibiu și jur, cei veniți din București, Brașov, Câmpulung-Muscel, Buzău, Craiova, Oravița ș. a.

În prima zi de Rusalii mulțimea congresiștilor a participat la Sf. Liturghie slujită în Catedrala mitropolitană de către un sobor de preoți în frunte cu I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, care a rostit și o minunată cuvântare despre lucrarea Sf. Duh în lume. S’a slujit apoi un parastas la mormântul Mitropolitului Ioan Mețianu, iar în după amiaza zilei a avut loc o frumoasă adunare sub președinția S. S. părintelui consilier Gh. Secaș. La sfârșitul adunării s’a făcut o impunătoare procesiune pe străzile Sibiului, iar seara în cadrul mai multor cântări religioase s’a rulat un film biblic.

A doua zi, după participarea la Sf. Liturghie, a avut loc adunarea festivă a Oastei sub înalta președinție a I. P. S. Mitropolit Nicolae.

S’a cetit raportul de activitate a Oastei Domnului, s’au rostit mai multe cuvântări și s’a primit legământul noilor ostași, după care congresul a luat sfârșit.

Nr. 390/1946

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de *protopresbiter al tractului Radna și paroh la parohia Radna I*, se publică concurs cu termen de 45 de zile, dela I publicare, în organul oficial, *Biserica și Școala*.

Venitele împreunate cu aceste posturi sunt:

I. Dela parohie

1. Sesiunea parohială de 32 jug. 1154 st. p., teren arabil în pusta Utviniș.
2. Salarul dela stat
3. Birul legal.
4. Stolele legale.
5. Competința de lemne din pădurea urbarială.

II Dela protopopiat

1. Retribuția dela stat și ajutorul dela Consiliul Eparhial.

1. Birul protopopesesc legal.

Alesul va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Reflectanții la acest post vor înainta cererile de concurs, în termenul indicat, Consiliului eparhial din Arad, însoțite de documentele necesare, prescrise în § ul 53 din Statutul Organic și prin concluzul Congresului Național Bisericesc Nr. 111-1888 și anume: Să dovedească calificațiunea cerută pentru parohii de clasa primă, diploma de bacalaureat de liceu și dovadă că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc și s’au distins prin zel și capacitate pe teren bisericesc și cultural.

Arad din ședința Consiliului Eparhial în secțiuni unite dela 5 Februarie 1946.

† ANDREI,
Episcop,

Traian Cibian,
consilier ref. eparhial

Nr. 258/1946.

Se publică concurs prin numire, cu termen de 15 zile, pentru îndeplinirea parohiei *Nadăș I*, protopopiatul Ineu.

VENITE :

1. Folosința sesiunii parohiale, 32 jug. cadastrale.
2. Folosința casei parohiale.
3. Stolele și birul legal și 96 drepturi de pădure în posesia urbarială.
4. Salarul dela Stat.

Parohia este de *clasa I*. În lipsă de recurenți de clasa I, se admit și preoți cu calificațiune preotească de clasa II.

Cererile de concurs se vor înainta Consiliului Eparhial Ort. Rom. din Arad.

Arad la 25 Iunie 1946.

† ANDREI,
Episcop,

Traian Cibian,
cons. ref. eparhial